



АСОЦІАЦІЯ МІСТ УКРАЇНИ

ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ
ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

вул. Січових Стрільців, 73, 11 поверх, м. Київ, Україна, 04053
Тел/факс: (+38 044) 4862878, 4862841, 4862812, 4863070, 4862883
E-mail: info@auc.org.ua www.auc.org.ua

№ 5-421/21

від «01» липня 2021 року

**Міністру у справах ветеранів України
Лапутіній Ю. А.**

Шановна Юліє Анатоліївно!

Асоціація міст України висловлює Вам подяку за участь представників Мінветеранів у Діалоговому заході АМУ з питань соціального захисту та соціального забезпечення 10 червня 2021 року. Окрему подяку АМУ висловлює Директору Директорату соціального захисту **Ігорю Мальцеву** та керівнику експертної групи Директорату соціального захисту **Олександрю Курію**.

За результатами Діалогового заходу АМУ підготувало та надсилає Мінветеранів перелік проблемних питань з пропозиціями щодо їх вирішення та перелік питань практичного застосування законодавства органів місцевого самоврядування. Просимо надати відповідь на вищезазначені питання, які АМУ в подальшому надішле органам місцевого самоврядування для використання в роботі.

Додаток: на 7 арк.

З повагою

В. о. Виконавчого директора Асоціації

В. В. Сидоренко

**Проблемні питання з пропозиціями щодо їх вирішення та перелік питань
практичного застосування законодавства органів місцевого самоврядування**

I. ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТЛОМ ДЕЯКИХ КАТЕГОРІЙ ОСІБ, ЯКІ ЗАХИЩАЛИ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ, СУВЕРЕНІТЕТ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНУ ЦІЛІСНІСТЬ УКРАЇНИ

1. Не забезпечення у 2019-2020 роках в повному обсязі потреби у бюджетних коштах на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення, що у свою чергу призводить до додаткових витрат державного бюджету за рахунок перерахунку суми компенсації у зв'язку із щорічними (щоквартальними) змінами опосередкованої вартості спорудження 1 кв. м. житла. Неналежне фінансування грошової компенсації з державного бюджету викликає скарги та нарікання учасників антитерористичної операції, у тому числі ВПО, афганців, учасників Майдану.

Пропозиція

Виділення з Державного бюджету України достатніх коштів для фінансування до кінця поточного року грошової компенсації у повному обсязі

2. Відповідно до п.1 “Порядку та умов...”, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2018 № 280, визначено механізм надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, та визнані особами з інвалідністю внаслідок війни III групи відповідно до пунктів 11-14 частини другої статті 7 або учасниками бойових дій відповідно до пунктів 19-20 частини першої статті 6 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”, та які потребують поліпшення житлових умов (далі - субвенція) і перебувають не менш як один рік на обліку в Єдиній інформаційній базі даних про внутрішньо переміщених осіб за місцем фактичного проживання в межах м. Києва або в межах однієї області згідно з відомостями Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб за умови, що зміна місця проживання протягом року в межах однієї області не призводить до збільшення розміру компенсації.

До Закону України “Про статус ветеранів війни...” внесено зміни: бійцям-добровольцям надається статус учасника бойових дій. Проте, бійці-добровольці з числа внутрішньо переміщених осіб, яким статус учасника бойових дій встановлено відповідно до пункту 21 частини першої статті 6 Закону, відповідно до Порядку не мають правових підстав для призначення їм грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення.

Пропозиція

Поширити дію постанови Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2018 № 280 на учасників бойових дій з числа внутрішньо переміщених осіб, яким статус учасника бойових дій надано відповідно до пункту 21 частини першої статті 6 Закону (бійці-добровольці)

3. Відповідно до п.3 “Порядку та умов...”, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 18 квітня 2018 № 280, грошова компенсація внутрішньо переміщеним особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, виплачується у повному обсязі в порядку черговості взяття на квартирний облік за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для внутрішньо переміщених осіб, які визнані особами з інвалідністю внаслідок війни III групи відповідно до пунктів 11-14 частини другої статті 7 або учасниками бойових дій відповідно до пунктів 19-20 частини першої статті 6 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” (надалі – Закон), які потребують поліпшення житлових умов. Тобто, така процедура виплати ставить в одну чергу на отримання грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення (надалі – грошова компенсація) як осіб з інвалідністю внаслідок війни III групи, так і учасників бойових дій. Відповідно до підпункту 18 статті 13 Закону особи з інвалідністю внаслідок війни мають право на позачергове забезпечення житлом, а учасники бойових дій відповідно до підпункту 14 статті 12 Закону – право на першочергове забезпечення житлом. Зазначене створює юридичну колізію та негатив на місцях.

Пропозиція

Викласти п.3 Порядку у наступній редакції:

“3. Грошова компенсація внутрішньо переміщеним особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України **та визнані особами з інвалідністю внаслідок війни III групи відповідно до [пунктів 11-14](#) частини другої статті 7 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”, виплачується позачергово у повному обсязі в порядку черговості взяття цих осіб на квартирний облік**, а внутрішньо переміщеним особам, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України **та визнані учасниками бойових дій** відповідно до [пунктів 19-20](#) частини першої статті 6 Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” - **після проведення виплати грошової компенсації особам з інвалідністю внаслідок війни III групи - у повному обсязі в порядку черговості взяття учасників бойових дій на квартирний облік**, - за рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для внутрішньо переміщених осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції у період її проведення, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, які потребують поліпшення житлових умов”.

4. Невиконання забудовниками умов інвестиційних договорів щодо строку здачі об'єкта в експлуатацію, стороною яких є окремі категорії осіб: учасники бойових дій; внутрішньо переміщені особи, які брали участь у бойових діях; особи, які брали участь у бойових діях на території інших держав; особи, які брали участь в Революції Гідності; а також члени їх сімей. Договори укладені відповідно до Порядків виплати грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення окремим категоріям осіб, затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 19.10.2016 №719, від

28.03.2018 №214, від 18.04.2018 №280 та від 20.02.2019 №206. У зв'язку з відсутністю у встановлені строки зареєстрованого права власності на житло органи соцзахисту відповідно до вимог законодавства зобов'язані стягувати в судовому порядку з вищевказаних категорій осіб виплачені кошти грошової компенсації на придбання такого житла. Зазначене призводить до додаткових видатків з місцевих бюджетів: як фінансових, так і кадрових.

Пропозиція

Внести зміни до Порядків виплати грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення окремим категоріям осіб (учасники бойових дій; внутрішньо переміщені особи; особи, які брали участь у бойових діях на території інших держав; особи, які брали участь в Революції Гідності; а також члени їх сімей), затверджених постановами Кабінету Міністрів України від 19.10.2016 №719, від 28.03.2018 №214, від 18.04.2018 №280 та від 20.02.2019 №206, вилучивши пункти порядків, якими визначено право використання грошової компенсації на придбання житла шляхом інвестування в об'єкти незавершеного будівництва відповідно до Законів України «Про інвестиційну діяльність» та «Про кооперацію».

5. Пункт 1 Порядку виплати грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення деяким категоріям осіб, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, а також членів їх сімей, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19.10.2016 №719, визначає умови та механізм виплати грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення для сімей осіб, визначених абзацами п'ятим - восьмим пункту 1 статті 10 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", для осіб з інвалідністю I-II груп, яка настала внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі в антитерористичній операції чи здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, визначених пунктами 11-14 частини другої статті 7 Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", які потребують поліпшення житлових умов (далі - одержувач грошової компенсації) і перебувають на обліку за місцем проживання відповідно до Житлового кодексу Української РСР (далі - квартирний облік) та на обліку в Єдиному державному автоматизованому реєстрі осіб, які мають право на пільги (далі - Реєстр). Відповідно до пункту 4 Порядку грошова компенсація виплачується у повному обсязі в порядку черговості взяття на квартирний облік. Тобто, особам, які були взяті на квартирний облік як учасники бойових дій і з часом набули статусу особи з інвалідністю внаслідок війни у разі звернення за отриманням грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення компенсація виплачується з урахуванням черги, як учасника бойових дій. Наприклад, особам, яким компенсація призначена у 2019 році, і які перебувають на квартирному обліку з 2019 року, компенсація не виплачена, тому що у 2020 році звернулися особи, які набули статусу особи з інвалідністю внаслідок війни у 2020 році, а на квартирному обліку перебували з 2016 року як учасники бойових дій. Наприклад, особи, які перебувають на квартирному обліку з 2019 року, як особи з інвалідністю внаслідок війни, та яким грошова компенсація за належні для отримання жилі приміщення призначена у 2019 році, зможуть отримати зазначену компенсацію лише після тих осіб, які набули статусу

особи з інвалідністю внаслідок війни у 2020 році, а на квартирному обліку перебувають з 2016 року як учасники бойових дій.

Пропозиція

Внести зміни до Порядку таким чином, щоб призначення і виплата грошової компенсації відбувалося в порядку черговості включення до списку громадян, які користуються правом позачергового одержання жилих приміщень які потребують поліпшення житлових умов, тобто перебували на квартирному обліку як особи з інвалідністю внаслідок війни.

6. Пунктом 7 Порядку № 280, визначено перелік документів, які подає заявник для призначення грошової компенсації. Пунктом 19 Порядку визначено членів сім'ї внутрішньо переміщеної особи, яка захищала незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, які можуть бути включені в розрахунок розміру компенсації. В тому числі до членів сім'ї належать: неодружені повнолітні діти, визнані особами з інвалідністю з дитинства I та II групи або особами з інвалідністю I групи; неодружені діти, які навчаються за денною формою у закладах загальної середньої освіти, закладах професійної (професійно-технічної освіти), фахової передвищої освіти і вищої освіти (у тому числі в період між завершенням навчання в одному із зазначених закладів і вступом до іншого закладу, а також у період між завершенням навчання за одним освітньо-кваліфікаційним рівнем і продовженням навчання за іншим рівнем за умови, що такий період не перевищує чотирьох місяців), - до закінчення такими дітьми закладів освіти, але не довше ніж до виповнення їм 23 років.

Проте, в переліку документів, які подає заявник для призначення грошової компенсації, відсутні документи, що підтверджують статус членів сім'ї, зокрема - документ, що підтверджує інформацію про навчання повнолітніх дітей заявника, документ, що підтверджує, що повнолітня дитина заявника неодружена

Пропозиція

Включити до переліку документів, які подає заявник для призначення грошової компенсації всі документи, що підтверджують статус членів сім'ї заявника, які можуть бути включені у розмір грошової компенсації.

7. Пунктом 14 Порядку № 280 визначено підстави для відмови у призначенні грошової компенсації. Зокрема, у п.п. 6 зазначено наступну підставу: «внутрішньо переміщена особа, яка захищала незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, та члени її сім'ї, на яких було розраховано грошову компенсацію, володіють майновими правами на нерухомість, будівництво якої не завершено, чи правом власності на нерухоме майно, в тому числі на житлове приміщення, що відповідає нормі жилої площі, визначеної статтею 47 Житлового кодексу Української РСР, яке розташоване в населених пунктах на підконтрольній Україні території, або таке нерухоме майно було відчужено протягом останніх п'яти років, що передують даті подання заяви про призначення грошової компенсації»

Проте, під час призначення компенсації виникла ситуація, коли житло заявника було відчужено одразу після подання заяви про призначення компенсації. Тим саме заявник штучно погіршив свої житлові умови, проте дотримався п.п.6 п.14 Порядку

Пропозиція

Замінити у п.п. 6 пункту 14 Порядку «нерухоме майно було відчужено протягом останніх п'яти років, що передують даті подання заяви про призначення грошової

компенсації» на «нерухоме майно було відчужено протягом останніх п'яти років, що передують даті призначення грошової компенсації».

8. Департаментом соціального захисту населення Маріупольської міської ради виявлено громадян, яким призначено грошову компенсацію у м. Маріуполі, проте, які зняті з обліку в департаменті соціального захисту населення Маріупольської міської ради як внутрішньо переміщені особи внаслідок зміни місця проживання (переїзд до населених пунктів за межами Донецької області)

Пропозиція

Передбачити у Постанові механізм виплати грошової компенсації особам, які змінили місце проживання, в тому числі визначити який орган соціального захисту населення здійснює виплату компенсації – за місцем призначення компенсації чи за місцем фактичного проживання заявника на момент виплати компенсації

9. Департаментом соціального захисту населення Маріупольської міської ради виявлено громадян, яким призначено грошову компенсацію та які на теперішній час уклали договори фінансового лізингу

Пропозиція

Визначити Постановою чи може особа одночасно перебувати в черзі на отримання грошової компенсації та у програмі фінансового лізингу. У разі визначення можливості особи перебувати одночасно у черзі на отримання компенсації та у програмі лізингу, визначити чи має право заявник після отримання грошової компенсації погасити лізинг за рахунок отриманої грошової компенсації

10. Пунктом 15 Порядку, затвердженого Постановою № 719, визначено підстави для відмови у призначенні грошової компенсації. Зокрема, у п.п. 9 зазначено наступну підставу: «заявник та члени його сім'ї, на яких було розраховано грошову компенсацію, володіють майновими правами на незакінчене будівництвом житло чи правом власності на нерухоме майно, в тому числі на житлове приміщення, що відповідає нормі жилої площі, визначеної статтею 47 Житлового кодексу Української РСР, або таке нерухоме майно було відчужено протягом п'яти років, що передують даті подання заяви про призначення грошової компенсації».

Під час призначення компенсації виникла ситуація, коли житло заявника було відчужено одразу після подання заяви про призначення компенсації. Тим саме заявник штучно погіршив свої житлові умови, проте дотримався п.п.9 п.15 Порядку

Пропозиція

Замінити у п.п. 9 пункту 15 Порядку «нерухоме майно було відчужено протягом останніх п'яти років, що передують даті подання заяви про призначення грошової компенсації» на «нерухоме майно було відчужено протягом останніх п'яти років, що передують даті призначення грошової компенсації».

11. Пунктом 8 Порядку № 719 визначено перелік документів, які подає заявник для призначення грошової компенсації. Пунктом 21 Порядку визначено членів сім'ї заявника, які можуть бути включені в розрахунок розміру компенсації. В тому числі до членів сім'ї осіб з інвалідністю належать неодружені повнолітні діти, визнані особами з інвалідністю з дитинства I-II груп або особами з інвалідністю I групи; особа, яка проживає разом з особою з інвалідністю внаслідок війни I групи та доглядає за нею, за умови, що особа з інвалідністю внаслідок війни не перебуває у шлюбі; неодружені діти,

які навчаються за денною формою навчання у закладах повної загальної середньої освіти, закладах професійної (професійно-технічної) освіти, фахової передвищої освіти і вищої освіти (у тому числі в період між завершенням навчання в одному із зазначених закладів і вступом до іншого закладу, а також у період між завершенням навчання за одним освітньо-кваліфікаційним рівнем і продовженням навчання за іншим рівнем за умови, що такий період не перевищує чотирьох місяців), до закінчення такими дітьми закладів освіти, не більше ніж до виповнення їм 23 років.

Проте, в переліку документів, які подає заявник для призначення грошової компенсації, відсутні документи, що підтверджують статус членів сім'ї, зокрема - документ, що підтверджує інформацію про навчання повнолітніх дітей заявника, документ, що підтверджує, що повнолітня дитина заявника неодружена

Пропозиція

Включити до переліку документів, які подає заявник для призначення грошової компенсації всі документи, що підтверджують статус членів сім'ї заявника, які можуть бути включені у розмір компенсації

Питання

Відповідно до пункту 45 Порядку право власності на нерухоме майно оформляється на заявника та членів його сім'ї, на яких було розраховано грошову компенсацію. У підпункті 4 пункту 35 Порядку зазначено, що строк виконання інвестиційного договору чи договору про пайову участь не перевищує двох років з дня його укладання. Грошова компенсація виплачена заявнику у повному обсязі.

Питання: На кого оформляється право власності на нерухоме майно, якщо в період з дня виплати грошової компенсації до оформлення власності на нерухоме майно у заявника змінився склад сім'ї (розірвання шлюбу, смерть члена сім'ї)? Чи може право власності на нерухоме майно бути оформленим на одного з колишнього подружжя?

Постановою Кабінету Міністрів України від 06.05. 2020 р. № 353 були внесені зміни до пункту 6 Порядку, згідно з якими до повноважень комісії належить, зокрема, перевірка наявності майнових прав на нерухоме майно особи з інвалідністю, а також всіх членів родини, на яких розраховується грошова компенсація. Водночас, пунктом 15 Порядку комісія відмовляє заявнику в призначенні грошової компенсації, зокрема, якщо заявник та члени його сім'ї, на яких було розраховано грошову компенсацію, володіють майновими правами на незакінчене будівництвом житло. Інформація про майнові права на незакінчене будівництвом житло відсутня у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно та Реєстру прав власності на нерухоме майно, Державного реєстру Іпотек, Єдиного реєстру заборон відчуження об'єктів нерухомого майна.

Питання: З яких джерел орган соцзахисту має отримувати інформацію про майнові права на незакінчене будівництвом житло і в якій формі? Зазначені вище проблемні питання мають місце і при виплаті грошових компенсацій відповідно до інших порядків.

Відповідно до Порядків надання грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення, у разі змін у складі сім'ї особи, якій призначено грошову компенсацію, здійснюється перерахунок розміру грошової компенсації (народження

або смерть члена сім'ї, одруження/розірвання шлюбу, включення до складу сім'ї нових членів сім'ї тощо). Чи підлягає перерахунку розмір призначеної компенсації в разі встановлення інвалідності отримувачу компенсації та/або членам його сім'ї?

Грошова компенсація призначена особі з інвалідністю. Чи правомірно виплачувати призначену грошову компенсацію, якщо на час виплати особі не поновлено інвалідність. Якщо так, то необхідно вносити зміни до Порядків та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення..... та Порядків виплати грошової компенсації за належні для отримання жилі приміщення..... (це стосується усіх категорій отримувачів грошової компенсації).

II. ЩОДО ВИПЛАТИ РАЗОВОЇ ГРОШОВОЇ ДОПОМОГИ ДО 5 ТРАВНЯ

Порушення законодавства, а саме: виплата допомоги у меншій сумі, ніж визначено законом, здійснюється у зв'язку з дією та бездіяльністю органів державної влади, а не органів місцевого самоврядування.

Рішенням Конституційного Суду України від 27.02.2020 № 3-р/2020, зразковим рішенням Верховного Суду України від 29.09.2020 у справі №440/2722/20 встановлено не відповідність між розміром допомоги, визначеним Законом України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»(5 - 10 мінімальних розмірів пенсії за віком) та розміром, передбаченим постановами КМУ.

Окрім необхідності виплатити недоплачену суму грошової допомоги, рішення суду також призводить до виплат за рахунок коштів місцевого бюджету за кожен справу судових та виконавчих зборів на суму 26-27 тис. гривень.

Пропозиція

- Виділення з державного бюджету необхідних коштів для виплати недоплачених у 2020-2021 роках сум разової грошової допомоги до 5 травня.
- Забезпечення виконання рішень суду за державними програмами за рахунок коштів Державного бюджету України, зокрема сплати виконавчого збору, витрат виконавчого провадження та на правничу допомогу.
- Звільнення органів соціального захисту у справах, пов'язаних із виконанням завдань у сфері соціального захисту населення, від сплати виконавчого збору та судового збору.